

Zakonodajna priporočila

Za oblikovalce politik na vseh ravneh – za prilagoditev politik in metod vključevanja otrok priseljencev v šolski proces.
Rezultat 4.1

Kazalo

Uvod	3
Namen projekta	3
Konzorcij	3
Aktivnosti in rezultati projekta	3
Metodologija	6
Vrzeli v zakonodaji	7
Priporočila na področju šolskih politik	9
1. Na otroka usmerjen pristop – pristop, ki ustreza potrebam in zmožnostim učenca	9
2. Podpora učiteljem	11
3. Komunikacija in sodelovanje s starši in skupnostjo	13
4. Socialno-čustvene potrebe in občutek pripadnosti učencev	15
5. Učiteljeve kompetence	18
6. Učni dosežki učencev in jezikovna podpora	20
7. Medkulturno izobraževanje	23
Zaključek	26
Literatura	27
Spletne povezave	30

Projekt je financiran s strani Evropske komisije. Podpora Evropske komisije pri izdelavi tega dokumenta ne pomeni odobritve vsebine, ki odraža samo stališča avtorjev, in zato Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje. Številka pogodbe: 621412-EPP-1-2020-1-SI-EPPKA3-IPI-SOC-IN

Obvestilo o avtorskih pravicah

© 2021 PASSAGE Project

Vse pravice pridržane. Nobenega dela te publikacije ni dovoljeno reproducirati, kopirati ali prenašati v kakršni koli obliki ali na kakršen koli način, elektronski ali mehanski, vključno s fotokopiranjem, snemanjem ali katerim koli sistemom za shranjevanje in iskanje informacij, brez dovoljenja lastnikov avtorskih pravic. Vsebina te publikacije se lahko uporablja v izobraževalne in druge nekomercialne namene, pod pogojem, da takšna uporaba spremlja navedbo vira

Uvod

Na podlagi rezultatov projekta, izvajanja, izkušenj in ocene ukrepov, pričujoči dokument s priporočili vzpostavlja nabor priporočil politik za oblikovalce politik na vseh ravneh, da se zagotovi, da novoprispeli otroci s priseljskim ali begunskim ozadjem prejmejo zadostno podporo pri vstopu v šolsko življenje. Namen dokumenta je nuditi podporo oblikovalcem šolskih politik pri prilagajanju zakonodaje in metod namenjenih zagotavljanju učinkovitega pristopa pri vključevanju novoprispelih otrok v šolski razred.

Dokument so pripravili projektni partnerji, uredil pa ga je Ciperski pedagoški inštitut (CPI) kot koordinator »Delovnega paketa 4« projekta PASSAGE. Dokument s priporočili politik, ki vsebuje primere dobrih praks za integracijo otrok v osnovnih in srednjih šolah, se bo odražal v nacionalnih, regionalnih in evropskih politikah in direktivah.

Namen projekta

Namen projekta PASSAGE je razviti inovativne in nujno potrebne rešitve za zagotovitev, da novoprispeli otroci s priseljskim ali begunskim ozadjem prejmejo zadostno podporo pri vstopu v šolsko življenje. Projekt PASSAGE spodbuja vključujoče učenje in kakovostno izobraževanje novoprispelih učencev od zgodnjih faz integracijskega procesa in temelji na: (1) zagotavljanju učiteljem (pre)potrebna orodij in vire, ki jih bodo opolnomočili. učinkovitejše spopadanje s sistematičnimi pedagoškimi izzivi in (2) oblikovanje in spodbujanje programa »vzornikov«, s katerim lahko sedanji ali nekdanji učenci lokalnih šol podpirajo uspešno integracijo novoprispelih učencev.

Konzorcij

Projekt poteka od januarja 2021 do januarja 2023 in predstavlja skupno prizadevanje 7 partnerskih organizacij iz 6 držav EU, in sicer Ljudsko univerzo Ptuj (LUP, Slovenija – koordinator), Ciperski pedagoški inštitut (Ciper), CESIE (Italija), Symplexis (Grčija), Center za družbene inovacije (CSI, Ciper), Casa do Professor (Portugalska) in Jaunimo Karjeros Centras (JKC, Litva).

Aktivnosti in rezultati projekta

PREGLED IN ANALIZA STANJA

Raziskava projekta prikazuje trenutne potrebe in prakse, je uspešno analizirala obstoječo situacijo in identificirala ključne izzive, s katerimi se soočajo šolski sistemi pri izobraževalni integraciji novo prispelih otrok. Izid te obsežne raziskave, ki temelji na obstoječi literaturi in intervjujih, fokusnih skupinah, spletnih anketah, ki so bile izvedene z učitelji, deležniki in oblikovalci politik, je bil objavljen v 6 nacionalnih poročilih. Vsak partner je objavil svoje nacionalno stanje in analizo vrzeli/zbiranje in analizo podatkov, pri čemer je opredelil vrzeli in ovire v obstoječih politikah ter najboljših praksah in pedagoških pristopih v vsaki sodelujoči državi (Italija, Portugalska, Litva, Grčija, Ciper in Slovenija).

Poročilo o integracijskih politikah v EU in Transnacionalno poročilo, ki povzema pregled literature o pedagoških modelih in upravnih strukturah, praksah pri zagotavljanju integracije otrok s priseljenskim ozadjem, ki vstopajo v novo šolsko okolje, ter zbrane podatke iz raziskave fokusne skupine. Namen poročil je, da kot celovita referenca o ravni razumevanja, znanja in ozaveščenosti v vseh sodelujočih državah glede vprašanj, povezanih z izobraževalnim vključevanjem na novo prispelih študentov v EU.

KREPITEV ZMOGLJIVOSTI IN USPOSABLJANJE

Spletna učilnica za učitelje

Spletna učilnica z naslovom »Kako sprejeti študente migrante in begunce v v šolah« je bil zasnovan v okviru projekta PASSAGE in je namenjen podpori učiteljem pri soočanju z raznolikostjo, upravljanju medkulturne komunikacije, spodbujanju socialne vključenosti in sodelovanja med študentov in izobraževalne skupnosti. S pomočjo vrste različnih virov in rezultatov študij, kratkih videoposnetkov in resničnih pričevanj, dejavnosti in dodatnega gradiva si predmet prizadeva učitelje opremiti s pedagoškimi pristopi, ki so uporabni za sprejem in integracijo učencev migrantov in beguncev. Spletni tečaj je odprt in na voljo na spletni platformi (Moodle) v jezikih partnerjev PASSAGE preko [spletne strani projekta](#).

Priročnik za usposabljanje in delavnice

Poleg tečaja usposabljanja so portugalski pedagoški strokovnjaki zasnovali tudi 12-urno delavnico na temo »Mentorstvo in vzorniki«, da bi učiteljem in učencem omogočila, da delujejo kot vzorniki v procesu integracije na novo prispelih učencev migrantov in beguncev. Mentorski model PASSAGE bo namenjen podpori vključevanja novoprispelih učencev v jezikovni kontekst in šolsko okolje, izboljšanje njihovega osebnega, medosebnega in šolskega razvoja, hkrati pa spodbuja prijateljstvo, deljenje in kulturno izmenjavo. Priročnik za usposabljanje na delavnici je na voljo v angleščini in nacionalnih jezikih partnerjev (slovenščina, grščina, italijanščina, portugalščina, litovščina) na [spletni strani projekta](#).

Pilotna izvedba

Da bi usposobili šolsko osebje in vodstvo, da bodo lahko ponudili inkluzivno izobraževanje in okolje, ki spodbuja participacijo, jih je treba usposobiti za evalvacijo izobraževalnega procesa ter iskanje ovir in sprememb, ki jih je treba narediti. Prav tako morajo imeti na voljo vire, ki jih bodo vodili in podpirali skozi ta proces. Intervencijski protokol PASSAGE poskuša biti vodnik partnerjem in institucijam, ki želijo usposobiti izobraževalno osebje o tem, kako spodbujati inkluzivno izobraževanje.

Ta dokument vsebuje smernice in potrebna podporna orodja za izvajanje dejavnosti razvoja, testiranja in finega prilagajanja izobraževalnih sredstev. Vključuje podrobnosti o strategiji in akcijskem načrtu, ki ju morajo sprejeti vsi partnerji v zvezi z razvojem izobraževalnih sredstev

Intervencijski protokol se lahko uporablja kot vodnik za partnerje in izobraževalne organe. Ponuja preproste korake in postopke, ki jih bodo uporabili, ko bodo pridobili spremembe v šolski kulturi in boljše vključevanje učencev migrantov. Z navodili tega dokumenta se bodo izobraževalni strokovnjaki lahko korak za korakom naučili, kateri je učinkovitejši postopek za uvedbo novega načrta, ki ga bodo sprejeli šolsko osebje in učenci, ter kako vključiti vse v proces.

PRIROČNIK IN ZBIRKA ORODIJ

Zbirka orodij je zasnovana za namene projekta PASSAGE. Zasnovan je za pomoč učiteljem in vodjem šol pri izboljšanju njihovih veščin pri izobraževanju o socialni vključenosti. Posebej dragoceno bo tudi za druge strokovnjake, ki delajo v pedagoških okoljih, ki se pri svojem delu srečujejo z novoprispelim otroki iz tretjih držav in vsem ostalim, ki si prizadevajo za bolj celovit otrokov pristop in upoštevajo največjo korist otroka. Rezultati analize projekta PASSAGE so razkrili tako dobre kot slabe prakse vključevanja otrok v sodobne izobraževalne sisteme po Evropi. Analiza je pokazala, tudi kako učiteljem in vodjem največkrat primanjkuje potrebnega znanja in sredstev, kako se soočiti z vedno bolj raznolikim in medkulturnim pedagoškim okoljem. Namen tega kompleta orodij je zagotoviti smernice in povečati šolsko usposobljenost pri vključujočem učenju in pedagoškem vključevanju ter poudarja sedem razsežnosti, na katere bi se morali učitelji in vodje šol bolj osredotočiti, da bi izvedeli, kaj lahko storijo, da bi novim učencem pomagali pri vključevanju v njihove šolske skupnosti.

Metodologija

CPI je sledil posebni metodologiji za zbiranje podatkov od vseh partnerjev v obdobju izvajanja, kot je opisano v podrobnem opisu projekta. Natančneje vsak partner:

1. je opredelil vrzeli v politikah lastne države
2. je zbiral priporočil učiteljev v obdobju izvajanja projekta; vsak partner se je osredotočil na eno od sedmih podenot (1. Na otoka usmerjen pristop - Pristop, ki ustreza potrebam in sposobnostim učenca - Ljudska univerza Ptuj 2. Podpora učiteljev – CESIE 3. Komunikacija in sodelovanje s starši in skupnostjo – Ciper Pedagoški inštitut 4. Socialno čustvene potrebe učencev in občutek pripadnosti in enakosti - Jaunimo Karjeros Centras 5. Kompetence učiteljev – Symplexis 6. Izobraževalni dosežki učencev in jezikovna podpora - Casa do Professor 7. Medkulturno izobraževanje – Center for Social Innovation)
3. je 15-20 učiteljem podelil »Vprašalnik o priporočilih učiteljev za oblikovalce politik«, da bi zajeli prakso in izkušnje. Vprašalnik je od učiteljev zahteval, da razvrstijo pet trditev/priporočil glede sedmih zgoraj omenjenih podenot.

Poleg tega je med enim od dogodkov razširjanja projekta, ki ga je organiziral CSI ter gostil v Nikoziji na Cipru 3. oktobra 2022, potekala fokusna skupina z inšpektorjem in tremi oblikovalci politik na šolski ravni, ki so razpravljali o vprašanju »Kaj ter kakšno opolnomočenje potrebujejo učitelji za pomoč pri integraciji in vključenosti?«

Ciprski pedagoški inštitut (CPI), ki je odgovoren za delovni paket 4, je pridobil podatke s strani projektnih partnerjev in je soavtor tega dokumenta s priporočili politike. Da bi pomagali bralcem tega prispevka, smo priporočila glede politik vsake podenote razdelili v dve kategoriji: priporočila za oblikovalce politik na visoki ravni in priporočila za oblikovalce politik na šolski ravni. Ta taksonomija temelji na »Političnem dokumentu o vključevanju učencev s priseljenskim ozadjem v ciprski izobraževalni sistem«, ki se nanaša na makro-, mezo- in mikroravni izobraževalne politike za študente migrante. Makroraven se nanaša na izobraževalno politiko, izraženo v uradni politiki vsake države (oblikovalci politike na visoki ravni), mezoraven se osredotoča na šolo in interakcijo med posameznikom in družbo v šolskem kontekstu (oblikovalci politike na ravni šole) . Končno se mikroraven nanaša na šolsko učilnico ter interakcijo in odnose med učitelji, učenci in starši (kar se odraža v vseh priporočilih) (NESSE, 2008).

Vrzeli v zakonodaji

Med izvajanjem projektnih aktivnosti so učitelji izpostavili nekatere zakonodajne vrzeli, ki negativno vplivajo na integracijo in inkluzijo otrok s priseljskim ali begunskim ozadjem. V tem poglavju smo zbrali, organizirali in predstavili te politične vrzeli.

Opomba: (1) Seznam političnih in zakonodajnih vrzeli in izčrpen in (2) vsaka omenjena vrzel ne velja nujno za vse partnerske države.

Pripravljalno obdobje za novoprispele otroke in begunce ne traja dovolj dolgo. Učitelji so bolj naklonjeni »švicarskemu« pristopu, ki vključuje 1 leto uvajalnega obdobja oz. pripravljalnega časa. To obdobje naj bi bilo namenjeno le pridobivanju jezikovnih kompetenc in spoznavanju kulture države gostiteljice.

Zastarele nacionalne smernice. Učitelji bi si želeli novih in posodobljenih smernic za vključevanje novo prispelih otrok v razred. Obstoječe smernice so zastarele. Smernice morajo temeljiti na trenutnem položaju in profilu otrok, ki prihajajo v države gostiteljice. Novi in inovativni pristopi bi moralo biti zbrani in predstavljeni na jasn način.

Pomanjkanje prilagojenih šolskih gradiv za vključevanje novoprispelih otrok in beguncev. Pomanjkanje inovativnih orodij in priročnikov prilagojenih za vključevanje na novo prispelih otrok in beguncev v razrede. Obstaja le nekaj osnovnih dokumentov, ki služijo kot smernice, vendar ne za določen predmet, ki ga poučujejo (na primer priročnik za naravoslovje, kot je biologija, kemija itd.)

Pomanjkanje usposabljanj za učitelje. Da bi lahko izpolnili svojo vlogo, morajo učitelji prilagoditi svoje učne metode, orodja in vire glede na potrebe in ozadje na novo prispelih učencev. Vendar jih šole le redko ponujajo, zato jih morajo učitelji najti z iskanjem po spletu, obiskovanjem seminarjev, ki jih ponuja zasebni sektor, ali z lastnimi izkušnjami. Prav tako je večina udeležencev fokusne skupine PASSAGE izjavila, da je znanje, ki so ga pridobili med študijem, nezadostno in da je potrebno dodatno usposabljanje, da jih opremimo z novimi in inovativnimi idejami in znanjem. Učitelji so nakazali, da bi bilo koristno, če bi usposabljanja, kot so Passage delavnice, izvajali v vsaki šoli za vse učitelje, ne le za tiste, ki so se jih udeležili na njihovo pobudo.

Uvrstitev otroka v določen razred/nivo glede na njegovo starost in ne na raven spretnosti. Eden najbolj perečih problemov za učitelje je, da so novoprispeli otroci razvrščeni v razred glede na njihovo starost in ne glede na raven spretnosti/znanja, ki ga trenutno imajo. Pri nekaterih šolskih predmetih nivo obstoječega znanja ni primerljiv s šolami/državami gostiteljicami, kar je za učitelja velik izziv.

Izobraževalni programi za otroke migrante ali begunce večinoma potekajo na celini, zaradi česar je veliko otrok v sprejemnih centrih na otokih in v provinci brez izobraževanja.

Odsotnost sistematičnega in doslednega pristopa k vključevanju v šolski sistem in učenju jezikov novoprispelih otrok priseljskega ali begunskega ozadja. Tako ustrezne storitve, kot je na primer

učenje jezikov, zagotavljajo ad hoc, občinske in državne oblasti, pa tudi mednarodne organizacije in nevladne organizacije, ki pa trdijo, da njihovi predlogi oblasti redko pridejo v poštev. V drugih primerih ima razred veliko število učencev in ni razdeljen na manjše skupine, pa tudi premalo ur za učenje jezika.

Večino programov neformalnega izobraževanja financirajo donatorji, zato se izvajajo le omejeno obdobje. Storitve in programi, ki jih ponuja tretji sektor, so običajno subvencionirani ali financirani s strani donatorjev in zato ponujajo le kratkoročne rešitve. Posledično se zastruje vprašanje pomanjkanja konsistentne strategije vključevanja.

Pomanjkanje pristopov pedagoške integracije od spodaj navzgor. Čeprav so predlogi učiteljev navadno slišani s strani šolskih uprav, pristop države od zgoraj navzdol pri oblikovanju strategije preprečuje, da bi ti predlogi prišli do višjih ravni uprave. To pomeni, da dragocene povratne informacije in predlogi ljudi, ki so dejavni na tem področju, kot so učitelji in imajo vsakodnevne stike z novo prispelimi otroci priseljenci, niso upoštevani.

Priporočila na področju šolskih politik

1. Na otroka usmerjen pristop – pristop, ki ustreza potrebam in zmožnostim učenca

AVTOR: DAVID RIHTARIČ, LJUDSKA UNIVERZA PTUJ

Za učitelje je še posebej pomembno ustvarjanje šolskega okolja, ki je fizično in čustveno varno, polno izzivov, skrbno in s podporo kvalificiranih odraslih za otroke. V mislih imajo torej celoten otrokov pristop, saj je 91 % anketiranih učiteljev te vidike na otroka usmerjenega pristopa označilo kot zelo pomembne, ter jih pri tem prav nihče ni označil kot nepomembne. Učitelji se dobro zavedajo potreb današnjih učencev in jih spodbujajo na pravilen način, ki temelji na prilagojenem načinu poučevanja.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ZAKONODAJNI RAVNI

Prepoznavanje pristopa, ki temelji na otrokovih potrebah in sposobnostih, kot dela evropskega okvira za spodbujanje dobrega počutja otrok.

Na otroka usmerjen pristop je sprejet v mnogih severnoameriških državah in je del njihovih učnih načrtov. Zato bi lahko postal del nacionalnih smernic in bi se vpeljal v šolsko delo za obogatitev šolskega okolja.

Spodbujanje za uveljavitev pristopa, osredotočenega na otroka, in kompetence učiteljev preko mednarodnega sodelovanja

Zelo koristno bi bilo, če bi se učitelji udeleževali evropskih okroglih miz in drugih srečanj učiteljev, ki delajo z otroki migranti in begunci. Sodelovanje znotraj EU postaja vse bolj pomembno; izkupiček pa imajo vse vpleteni strani. Večji poudarek bi lahko prispevali k boljšemu vključevanju pristopa, ki obravnava celotnega otroka, na mednarodni ravni.

Prerazporeditev evropskih sredstev v šolstvo

Dodatna sredstva, ki naj bodo namenjena osnovnošolskim in srednješolskim učiteljem, ki se ukvarjajo z integracijo novoprispelih otrok. Nacionalni šolski sistemi potrebujejo nove inovativne pristope, kot je na otroka usmerjen pristop, ki bo učiteljem zagotovil potrebna znanja in spretnosti za učinkovitejše vključevanje otrok migrantov in beguncev. Evropske smernice in 1-letni pilotni program o tem, kako sprejeti na otroka usmerjen pristop. Države, ki so že vzpostavile okvir, v katerem se izvaja na otroka usmerjen pristop, potrebujejo nekoliko več časa. Enoletni pilotni program bi lahko bil koristen za šole in po tem obdobju bi ga lahko šola ovrednotila in se odločila, ali pristop deluje v svojem okolju. Potrebne

so seveda tudi kampanje za ozaveščanja o pristopu, ki je usmerjen na otroka – na otroka usmerjen pristop.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ŠOLSKI RAVNI

Ravnatelji naj spodbujajo na otroka usmerjen pristop, da obogatijo šolski prostor

Ne glede na nacionalne predpise in zakone bi lahko ravnatelji v svoji šoli spodbujali pristop k otroku. Res pa je tudi, da učitelji že uporabljajo nekatere vidike petih načel pristopa celotnega otroka, ki ga je razvil ASCD. Kar potrjuje, da je ta pristop resnično učinkovit, saj je že del izobraževalnega procesa.

Spodbujanje učiteljev k sodelovanju v mednarodnih projektih, ki temeljijo na otroku usmerjenem pristopu

Evropske pobude in projekti so lahko še posebej učinkovit način za pridobitev potrebnih znanj in veščin in širše slike mednarodnega sodelovanja. Nosilci politik na šolski ravni bi morali spodbujati nosilce odločanja, da vlagajo več sredstev v izobraževanje in politike, povezane s šolo, ki vključujejo na otroka usmerjen pristop bi lahko oblikovali manjšo skupino učiteljev in šolskega osebja, ki bi lahko pripravljala predloge in prijavljala različne programe.

Pridobivanje novih veščin za sprejemanje na otroka usmerjenega pristopa

Šolsko osebje bi se lahko začelo udeleževati dodatnega usposabljanja o tem, kako vpeljati na otroka usmerjen pristop. Dodatno usposabljanje bi moralo potekati znotraj delovnega časa, saj je veliko učiteljev izrazilo potrebo po tovrstnem usposabljanju, a jim za to primanjkuje časa. Veliko je dobro razvitih projektov, orodij in inovativnih pristopov, a so včasih spregledani. Oblikovalci šolske politike bi morali razmišljati o tem, kako zbrati te informacije ter kako jih predstaviti in vključiti v svoje vsakdanje delo. Prav tako je veliko tudi nevladnih organizacij, ki za novoprispele otroke uporabljajo na otroka usmerjen pristop.

Medsektorsko povezovanje strokovnih delavcev

Šole bi lahko oblikovale manjše skupine osebja z različnim strokovnim znanjem, ki bi pomagali novo prispelim otrokom v šole. Skupina strokovnjakov bi lahko prejela dodatno usposabljanje o tem, kako vpeljati na otroka usmerjen pristop in ga prilagoditi njegovim posebnim potrebam. To bi jim bo omogočilo, da vsakega novinca obravnavajo kot posameznika, da mu pomagajo in ga podpirajo na področjih, ki jih najbolj potrebujejo.

2. Podpora učiteljem

AVTORICI: FRANCESCA BARBINO AND IRENE PIZZO, CESIE

Podpora učiteljem v izobraževalnem sistemu je ključni element za ustvarjanje vključujočih šol, kjer se spodbuja raznolikost ter odpravljajo ovire pri učenju in sodelovanju: v tem smislu se učitelje obravnava kot pooblaščen spodbujevalce sprememb, ki delijo vrednote, znanje in stališča, ki vsakemu učencu omogočajo uspeh.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ZAKONODAJNI RAVNI

Spodbujati dodatna usposabljanja za učitelje

Ključnega pomena je zagotoviti, da so na institucionalni ravni vzpostavljeni programi stalnega usposabljanja učiteljev, da bi učitelje opolnomočili kot nosilce sprememb ter jim zagotovili potrebna tehnična znanja, informacije in znanje, učinkovito prepoznali predhodne izkušnje in spretnosti učencev. Skozi priložnosti za poučevanje in učenje so učitelji motivirani in opolnomočeni za boljše odkrivanje potreb učencev in posledično prilagajanje rešitev ob podpori celotne šolske skupnosti. Usposabljanja bi lahko organizirali interno, znotraj šole ali bolj odprto med različnimi šolami. Usposabljanja bi lahko priznali s sistemom certificiranja.

Ustvariti mednarodno in nacionalno mrežo za vključevanje v šole

Prav tako je pomembno, da se oblikovalci politik, ki delujejo na lokalni, nacionalni ali mednarodni ravni, zavedajo različnih »zaveznikov«, ki delujejo zunaj šol. Zato je priporočljivo določiti zunanje institucije, organizacije ali deležnike, ki imajo lahko posebno zavezo in pomoč pri ustvarjanju bolj vključujočih šol. Priložnosti in projektov za ustvarjanje vključujoče družbe je veliko, začenši s šolami.

Spodbujati uporabo celotnega šolskega pristopa

Celostni šolski pristop vključuje vse dele šole, vključno z voditelji, učitelji, šolskim osebjem in družinami učencev. Uporaba celotnega šolskega pristopa pomeni sodelovanje vseh vpletenih strani, ki bodo imele svoje odgovornosti in zaveze. Po sodelovalnem pristopu in ustvarjanju odprtih prostorov za razpravo ima lahko celotna šolska skupnost priložnost deliti potrebe in ideje za rešitve. Zlasti možnost vključevanja družin/tutorjev in jim dajanje možnosti aktivnega sodelovanja v procesu integracije je učinkovita metoda za boljšo integracijo in nudi učinkovito podporo učiteljem.

Spodbujanje in ustvarjanje razprave med učitelji

Treba je spodbujati razprave na različnih stopnjah. Z izmenjavo mnenj med učitelji, pa tudi s sodelovanjem med šolami na lokalni, nacionalni in celo mednarodni ravni, bodo učitelji bolj opolnomočeni, da lažje oblikujejo vsak razred/šolsko okolje in zgradijo učinkovite strategije za

vključevanje. Učiteljem bi prav tako lahko koristilo, če bi preživeli več časa za srečanja s starši in družinami, da bi izboljšali vključenost.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ŠOLSKI RAVNI

Priprava strategije, ki vključuje celotno šolsko skupnost

Vodstvo šol, osebja in družine bi morali sodelovati pri opredelitvi ustrezne strategije, ki naj bi jo šole sprejele za zagotovitev vključenosti. Strategija bo koristila vsem učencem: omogočila jim bo, da se bodo počutili varne, sprejete, spoštovane in samozavestne pri pristopu k učenju, saj se njihovim potrebam prisluhne in jih obravnava. Poleg tega bo omogočilo ustvarjanje vključujočega okolja, ki bo vsem razredom omogočilo, da postanejo varno in zdravo učno mesto, kjer imajo učenci enak dostop do izobraževalnih izkušenj in delijo občutek skupnosti. Učenci, ki imajo koristi od prilagojenih pristopov, strategij in orodij, so bolj motivirani za učenje, verjamejo v svojo sposobnost učenja in na splošno opolnomočeni kot človeška bitja.

Dodatno delovno mesto učitelja ali pomočnika pri izobraževanju

Novo delovno mesto bi zagotovilo dodaten čas, ne samo za pomoč učencem v učilnici v okviru učnih dejavnosti, temveč tudi za osredotočanje na neformalne dejavnosti ali individualno pomoč pri sodelovanju v razrednih dogodkih. Pomočnik pri izobraževanju ima tudi možnost ohranjanja neposredne komunikacije z družinami učencev.

Ustvariti komunikacijski načrt za vključenost

Ko šola sprejme strategijo za reševanje inkluzije na način sodelovanja, bi morala razviti tudi komunikacijsko strategijo med vpletenimi stranmi. To bi lahko vključevalo orodja in nasvete o razporejanju časa in tem, o katerih se bo razpravljalo, smernice o kanalih, ki so na voljo v šoli za komunikacijo na različnih ravneh, vključno z družinami in/ali mentorji, kot tudi sistem za zbiranje povratnih informacij in priporočil.

Zemljevid zaveznikov na lokalni ravni

Učiteljem, ki so odgovorni za vključevanje na novo prispelih učencev migrantov, in celotni šolski skupnosti bi koristilo kartiranje obstoječih zunanjih služb, ki se ukvarjajo s temo na lokalni ravni. Ta zemljevid bi lahko bil seznam organizacij in storitev, ki nudijo podporo migrantskim skupnostim, na primer jezikovne tečaje.

Podprite možnost strokovnega razvoja

Učitelji so v ospredju, ko gre za podporo vključevanju učencev iz migrantskih okolij v šole. Učitelji bodo verjetno prevzeli večino vsakodnevnih prizadevanj za spodbujanje raznolikosti v razredu. Šole bi morale ponuditi vire za poklicni razvoj, da bi učiteljem pomagale pri učinkovitem odzivanju na izzive in priložnosti.

3. Komunikacija in sodelovanje s starši in skupnostjo

AVTORJA: PANAGIOTIS SAVVA, PHD, MARIA PITZIOLI, MA

Vključenost staršev, tako doma kot v šoli, se lahko prevede v dolgotrajne koristi za otroke od zgodnjega otroštva do odraslega življenja. Vključevanje staršev v učenje otrok je močno povezano z otrokovim socialno-čustvenim razvojem, poznejšim bralnim znanjem in akademskim uspehom, zavzetostjo učencev in uživanjem v branju, zaključeno srednjo šolo, pa tudi s prilagajanjem v družbi. Okoliška skupnost ima tudi ključno vlogo pri izobraževanju otrok in pogosto deluje kot dodatna podpora staršem pri ustvarjanju varne soseske in zdravega učnega okolja za njihove otroke.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ZAKONODAJNI RAVNI

Okrepiti komunikacijo in sodelovanje med šolami, starši in skupnostmi za spodbujanje pravičnosti v izobraževanju

Posebne politike je treba oblikovati tako, da bodo šole sposobne vključiti starše na načine, ki so smiselni in podpirajo dosežke njihovih otrok. Možne politične možnosti vključujejo zagotavljanje informacij v glavnih jezikih priseljencev in razširjanje informacij prek spletnega portala ter osebne posvetovanja; vzpostavitev povezovalnih koordinatorjev med šolo in domom za olajšanje stikov med učitelji, družinami in skupnostmi; zagotavljanje, da šole razvijejo načrte za vključevanje staršev; in zagotavljanje usposabljanja za učitelje in vodje šol o vzpostavljanju partnerstev s starši in skupnostmi. Tudi šolski sveti morajo vlagati več v vzpostavitev učinkovitega partnerstva z vsemi starši.

Izboljšanje sodelovanja med skupnostjo, starši in lokalnimi oblastmi, organizacijami, prostovoljci, socialnimi delavci in drugimi strokovnjaki

Dati možnost staršem migrantom, da obiskujejo popoldanski jezikovni pouk v isti šoli, ki so jo njihovi otroci obiskovali dopoldne. Dodatno jezikovno zagotavljanje/izpostavljenost in drugo izobraževalno podporo je mogoče realizirati z neformalnim in priložnostnim učenjem. Zunanji partnerji imajo lahko ključno vlogo pri zagotavljanju ustreznih storitev in bi morali biti bolj sistematični. Vendar je priporočljiva jasna opredelitev vlog in nalog, da bi se izognili konfliktnim izobraževalnim okoljem za učence. Zunanji partnerji imajo včasih lažji dostop do skrbnikov in družin migrantov, kar je lahko bistveno za zagotavljanje učinkovite izobraževalne podpore. Glede na lokalne posebnosti je ključnega pomena identificirati vrsto lokalnih deležnikov in sodelovati z njimi. Zunanji partnerji so lahko socialni delavci, mladinske službe in organizacije, psihologi, terapevti (govorni in jezikovni), službe za varstvo otrok, medkulturni mediatorji, migrantska društva, nevladne organizacije in druge organizacije iz športnega, kulturnega, okoljskega in drugih sektorjev, pa tudi lokalna podjetja.

Okrepiti partnerstvo z drugimi sektorji, da se zagotovi dobro počutje in podpora učencem

Zagotavljanje dobrega počutja učencev v digitalnem svetu pomeni, da se od šol vse bolj pričakuje, da sodelujejo z drugimi akterji. Sem spadajo starši in družine, pa tudi zdravstveni delavci, psihologi in organi kazenskega pregona. Vse pogosteje so med njimi tudi digitalni strokovnjaki, strokovnjaki za kibernetiko varnost in programerji. Razvijanje in vzdrževanje partnerstev s tako raznoliko skupino akterjev, od katerih imajo nekateri (na primer tisti iz zasebnega sektorja) različne namene in cilje, je kompleksen izziv. Čeprav so bila javno-zasebna partnerstva zgodovinsko omejena v mnogih sistemih, je zaradi hitrosti spreminjanja digitalne tehnologije povezovanje s strokovnim znanjem sektorja (ki je večina skoncentrirana v zasebnih tehnoloških podjetjih) nujno.

PRIPOROČILAZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ŠOLSKI RAVNI

Spodbujanje kakovostne komunikacije

Šola naj spodbuja kakovostno dvosmerno komunikacijo med družino in šolo, ki je nujna za uspeh učencev. Nadalje bi bilo dobro srečanja podreti z uporabo prevajalcev in/ali kulturno usposobljeni socialnih delavcev. Ni presenetljivo, da raziskave kažejo, da več kot si starši in učitelji izmenjajo ustreznih informacij o učencu, bolje bosta oba opremljena, da temu učencu pomagata pri šolskem delu. Priložnosti za dvosmerno komunikacijo vključujejo družinske sestanke, družinske organizacije učiteljev ali svete šolskih skupnosti, tedenske ali mesečne mape učenčevega dela, poslane domov v pregled in telefonske klice, e-pošto ali šolsko spletno stran.

Izboljšanje komunikacijskih strategij

Vzpostavitev učinkovite komunikacije med šolo in domom je s spremembami družbe postala bolj zapletena. Raznolikost družin pomeni, da se ni mogoče zanest oziroma uporabiti zgolj eno samo komunikacijsko metodo, ki bi z določenim sporočilom dosegla vse domove. Bistveno je, da se v splošni načrt vključijo različne strategije, prilagojene potrebam družinam in njihovim urnikom. Komunikacijske strategije bi lahko vključevale prevajanje šolskih obrazcev v jezik učencev migrantov, osebni stik, obiske na domu (če je primerno), telefonske klice in večere v okviru kurikuluma ali dneve odprtih vrat, kar se zdi tudi najučinkovitejša oblika komunikacije in morda med najbolj znanimi. Druge strategije, ki jih je treba upoštevati, vključujejo glasila za starše, letne dneve odprtih vrat, vložke v lokalnih časopisih, letne dneve starih staršev ali "posebnih oseb", predstavnika izobraževalnega odbora ali uradnika za komunikacijo na sestankih, telefonske številke za domače naloge, letne dneve na terenu, obvestila in izročke na lokalnih trgih, klinike, cerkve, mošeje, templji ali druga zbirališča, spletna stran za šolo, delavnice za starše, komunikacije, ki so osredotočene na očete in matere.

Pozitivno presenetiti starše

Starši niso navajeni slišati pozitivnih komentarjev učiteljev o svojih otrocih, še posebej v telefonskem klicu iz šole. Komunikacija šola-dom se poveča s prilagojenim pozitivnim telefonskim stikom med učitelji in starši. S to metodo se lahko izjemno spremeni odnos v relaciji šola-dom. Ko kličete, da bi s starši delili pozitivne informacije, bodite pripravljeni, da bodo zveneli presenečeni – prijetno presenečeni.

4. Socialno-čustvene potrebe in občutek pripadnosti učencev

AVTOR: Z. BALTRENIENE, JAUNIMO KARJEROS CENTRAS

Socialno in čustveno učenje zagotavlja osnovo za varno in pozitivno učenje ter povečuje sposobnost učencev za uspeh v šoli, karieri in življenju. Po podatkih Zveze za duševne bolezni, otroci poročajo o občutnem povečanju stresa, tesnobe, izolacije, osamljenosti in žalosti. Pomembno je, da si otroci oblikujejo in pridobijo socialne/čustvene veščine, da povečajo bolj pozitiven odnos do sebe, drugih in nalog, kot so večja samo učinkovitost, zaupanje, vztrajnost, empatija, povezanost in predanost šoli, občutek namena in več pozitivnega vedenja in odnosov z vrstniki ter odraslimi.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ZAKONODAJNI RAVNI

Spodbujanje in podpiranje mednarodnega sodelovanja šol

Šolsko osebje je med intervjuji in usposabljanji, izvedenimi v okviru projekta PASSAGE, poudarilo, da mednarodno sodelovanje pomaga pri strokovnem razvoju učiteljev, izobraževalnih orodjih in delitvi sredstev. Žal pa si ga zaradi omejenih finančnih možnosti lahko privoščijo le malo šol. Navedli so, da bi bilo še posebej koristno, če bi se učitelji lahko udeležili evropskih forumov in drugih priložnosti za izmenjavo informacij o tem, kako delati v medkulturnem razredu in okrepiti socialne/čustvene potrebe učencev na mednarodni ravni.

Podpora razvoju in objavam izobraževalnih virov o socialno-čustvenih tematikah

Učitelji imajo veliko povpraševanje po visokokakovostnih, sodelovalnih izobraževalnih virih in orodjih za delo na socialnih/čustvenih vprašanjih in vprašanjih povezanih z enakostjo in delom z otroki priseljenci ter begunci. Mnogi učitelji ne posedujejo dovolj znanja tujih jezikov in nimajo enostavnega dostopa do internetnih virov. Zato potrebujejo sodobne inovativne pristope in predlagajo, da se več sredstev nameni za razvoj in založništvo učiteljskih pripomočkov.

Prilagojeni program usposabljanja za učitelje

Med srečanji fokusnih skupin so učitelji poudarili, da jim univerzitetno usposabljanje ni zagotovilo potrebnih spretnosti in znanja za soočanje s socialno-čustvenimi vprašanji in vprašanji pravičnosti v medkulturnem okolju. V visokem šolstvu je treba pozornost nameniti področjem spodbujanja socialno-emocionalnega učenja v izobraževanju ter razpravi o konceptualnih in metodoloških vprašanjih, povezanih s kulturno občutljivim ocenjevanjem.

Podpora nevladnih organizacij, ki spodbujajo aktivno učenje in nudijo usposabljanja za učitelje

Učitelji so poudarili, da nevladne organizacije ponujajo ustrezno, posodobljeno usposabljanje in zagotavljajo ustrezna izobraževalna gradiva, vendar so tečajji najpogosteje plačljivi. Na voljo imajo tako

dve izbiri, ali si tečaj plačajo sami, ali pa šola plača v njihovem imenu. Priporočeno bi bilo, da se sredstva EU dodelijo nevladnim organizacijam, da lahko šole naročijo potrebno usposabljanje in pridobijo potrebna znanja in kompetence.

Prilagoditev zakonodaje na področju učenja jezika države gostiteljice

Jezik je eden bistvenih instrumentov socializacije, ter ključ do socialne interakcije. Znotraj tega okvira mora biti razvoj kompetenc drugega jezika olajšan z udeležbo učencev v kulturnih, jezikovnih in zgodovinsko oblikovanih okoljih, kot je družinsko življenje in interakcija v skupini vrstnikov, ter v institucionalnih kontekstih, kot so šolanje, organizirane športne dejavnosti in delavnice. Ministrstvo za šolstvo bi torej moralo prilagoditi učenje jezika države gostiteljice kot tujega jezika sodobnim okoliščinam in omogočiti program drugega jezika, ki naj bi učencem nudil socialne in čustvene veščine za lažji akademski uspeh.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ŠOLSKI RAVNI

Spodbujanje izmenjave dobrih praks in mreženja

Mreženje na lokalni ravni je bilo poudarjeno kot najpomembnejša politika, ki lahko vodi do učinkovitega vključevanja priseljencev s strani vseh anketiranih deležnikov. Vztrajno raziskovanje in izmenjava med učitelji, okoliškimi institucijami in oblikovalci politik sta pogosto pomembnejša od virov, da se lahko spoprimemo z razvijajočimi se socialno-čustvenimi težavami. Šolski vodje bi morali spodbujati izobraževalno podporo v skupnosti, ustvariti odprto okolje in vzpostaviti mreže šol za izmenjavo in komunikacijo.

Kulturni mediatorji

V zadnjih desetletjih se je močno povečalo število učencev, ki govorijo jezike, ki niso nacionalni. Naraščajoče število novih dvojezičnih učencev zahteva, da se vsi učitelji naučijo, kako jih kompetentno poučevati, zato ima ugledno število le-teh omejene ali nobene izkušnje, kako ravnati s temi učenci. Vodstva šol bi zato morala podpirati učitelje pri gradnji mostov z učenci prek medkulturnih mediatorjev. Vodstva šol morajo zato iskati kulturne mediatorje posrednike med učitelji jezikov, upokojenimi učitelji, drugimi sodelavci, učenci ali dijaki ter celo družinskimi člani priseljencev. Na smisel in konstruktiven način bi mediatorji lahko pomagali povezati dve področji: domače in šolsko življenje učencev.

Podpora sodelovanju s starši

Učenčeva realnost, kot so obveznosti izven šole ali finančni viri, prav gotovo vplivajo na socialno-čustveni razvoj. Sodelovanje z družinami je pomembno pri naslavljanju kulturnih razlik ter pri razumevanju in odzivanju na otrokove težave. Zato je pomembno oblikovati model oskrbe in svetovanja, ki vključuje stalno izmenjavo znanja, strokovnega znanja in podpore. Znotraj modela se lahko obravnavajo vprašanja, kot so uspeh v izobraževanju, potreba po tolmačih, potrebe drugih strokovnjakov. Stiki z migrantskimi družinami bodo tudi učitelje pripeljali v stik z različnimi načini, kako starši migranti lahko razumejo in se odzovejo na otrokove težave.

Zagotovitev stalne socio-kulturno izobraževalnega podpore

Bistveno je, da šolska uprava podpira socialno-kulturno izobraževanje z vključevanjem več zainteresiranih strani, kot so učitelji, uradniki za izobraževanje, lokalne oblasti, otroci, družine in organizacije staršev. Vodstva šol bi morala podpirati ukrepe, kot so kampanje mobilizacije skupnosti o pravicah do izobraževanja za vse, partnerstva z lokalnimi mediji, ki razvijajo vključujoče medijske programe, in občasni obiski gospodinjestev, da bi prepričali starše, da podpirajo svoje otroke pri učenju v šoli. Učitelje bi morali spodbujati, da pozdravljajo in cenijo različnost, ter jim pomagati pri izvajanju vključujočih praks inštruiranja, kot so vrstniško mentorstvo, zgledevanje, timski socialni ukrepi, zaradi katerih bo šola bolj pravična za vse.

5. Učiteljeve kompetence

AVTOR: GRIGORIS CHRYSIKOS, SYMPLEXIS

V zadnjih nekaj letih so vojne na Bližnjem vzhodu in v Ukrajini močno povečale število državljanov tretjih držav, ki iščejo varnost v EU. Med njimi je veliko otrok, ki z ustvarjanjem medkulturnih učilnic spreminjajo pokrajino v šolah v državah gostiteljicah. Učitelji se bodo zato morali prilagoditi tem spremembam z ustvarjanjem spodbudnega in vključujočega izobraževalnega okolja, ki bo delovalo kot zavetje za novoprispele otroke in jih opremilo z ustreznimi veščinami, ki bodo vodile k njihovi integraciji. Vendar v mnogih primerih nimajo niti potrebnih sredstev niti niso prejeli ustreznega usposabljanja za opravljanje te vloge.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ZAKONODAJNI RAVNI

Prilagojeno usposabljanje učiteljev glede na aktualne potrebe

Med fokusnimi skupinami, ki jih je organiziral projekt PASSAGE, so učitelji izpostavili, da jim temeljni študij ne zagotavlja potrebnega znanja glede na raznolikost razredov. V skladu z indeksom politike vključevanja migrantov v večini držav v resnici ni potrebno, da bi usposabljanje učiteljev vključevalo medkulturno izobraževanje. V primeru, če pa je vključeno, je običajno na ad hoc osnovi ali pa ni dodobra definirano, zaradi česar učitelji ne prejemajo ustreznega usposabljanja. Medkulturna vzgoja in raznolikost bi zato morala biti sestavni del osnovnega usposabljanja učiteljev in bi morala vključevati elemente, kot so znanje o kulturni raznolikosti, medkulturna komunikacija, razvoj vključujočih učnih načrtov itd.

Spodbujanje stalnega razvoja učiteljev

Izobraževalno okolje je dinamično in se nenehno spreminja. Učitelji morajo zato nenehno prilagajati svoje metode in prakse poučevanja novim izzivom, ki jih prinaša raznolik razred. Kar v praksi pomeni, da morajo razvijati miselnost vseživljenjskega učenja. To miselnost pa bi morali podpirati tudi državni mehanizmi z lahko dostopnimi izobraževalnimi programi, seminarji, delavnicami ipd. z namenom stalnega strokovnega razvoja. Hkrati pa je treba zagotoviti tudi spodbude za obiskovanje teh programov.

Zagotavljanje novih virov in orodij za delo z otroki priseljenci

Kot že omenjeno, se morajo učitelji nenehno prilagajati in uporabljati nove in inovativne izobraževalne ideje in metode. Vendar pa so za to potrebni izobraževalni viri in orodja, do katerih učitelji nimajo preprostega dostopa in se zato obrnejo na iskanje po internetu, zasebnem sektorju ali svojih osebnih izkušnjah. Prav tako, zlasti v državah, ki jih je prizadela gospodarska kriza, primanjkuje tehničnih sredstev, kot so projektorji ali pametne table. Zato je treba razviti platforme, prek katerih bodo imeli

učitelji odprt in brezplačen dostop do izobraževalnega gradiva in virov, šole pa opremiti z ustreznimi tehničnimi sredstvi.

Razvijanje kulturno-občutljivega in prilagodljivega kurikuluma

Da bi učitelj lahko uporabil pridobljeno znanje, veščine in izobraževalna orodja, mora obstajati ustrezen okvir/kurikulum. Kurikulum bi zato moral biti kulturno občutljiv in prožen ter temeljiti na celostnem pristopu, s čimer bi učiteljem dal potrebne smernice, hkrati pa jim omogočil, da prilagodijo svoje metode poučevanja glede na potrebe učencev in razreda.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ŠOLSKI RAVNI

Vključitev lokalni akterjev in drugih deležnikov

Vključevanje posameznikov in organizacij z ustreznim znanjem in izkušnjami je lahko koristno za šolo. Strokovnjaki in nevladne organizacije, ki delajo s priseljenci iz tretjih držav, bi lahko usposabljali učitelje o vprašanih, povezanih s kulturno raznolikostjo, težavami, s katerimi se soočajo na novo prispeli otroci, in načinih, kako je mogoče odpraviti ovire in vrzeli med tretjimi državami in domačini. Na splošno lahko ustvarjanje mreže med šolami, posamezniki in organizacijami v skupnosti s skupnim ciljem izobraževanja in vključevanja na novo prispelih učencev spodbudi razvoj pogojev, ki bodo pomagali doseči ta cilj.

Vključevanje učencev v integracijski proces

Proces integracije novo prispelih učencev lahko postane proces, ki vključuje učence preko mentorskih programov, v katerih lokalni učenci pomagajo prišlekom pri učenju jezika in prilagajanju na novo šolsko okolje. To ne bi koristilo le učencem, ampak tudi učiteljem, ki bodo sedaj imeli oporo pri nalogi, ki trenutno nosi največje breme.

Spodbujati dialog med učitelji in učenci

Dialog med učitelji ter med učitelji in dijaki lahko izboljša kakovost vzgojno-izobraževalnega in integracijskega procesa, saj lahko učitelji z izmenjavo mnenj s kolegi in prejemanjem povratnih informacij učencev v pridobi informacije o učinkovitosti svojih metod, pridobi nove izobraževalne metode in orodja in se po potrebi hitreje prilagajajo. Ta dialog je mogoče spodbujati s skupinskimi ali individualnimi srečanji med kolegi ali učitelji in študenti, z redno izmenjavo vprašalnikov ali z ustvarjanjem spletne platforme/foruma za izmenjavo mnenj.

6. Učni dosežki učencev in jezikovna podpora

AVTORICI: ISABEL VIEIRA, CATARINA VIEIRA - CASA DO PROFESSOR

Ko so zbrani vsi napori za ustrezno integracijo učencev beguncev/migrantov v izobraževalni sistem, je poleg tega, da se učenci počutijo dobro vključene v šole, pomembno predvsem osredotočanje na njihove učne dosežke. Glede na to, da ti učenci prihajajo iz držav, kjer se jezik razlikuje od jezika šole gostiteljice, obstaja močna in neizogibna povezava med izobraževalnimi dosežki učencev in jezikovno podporo. Brez jezikovne podpore je skorajda nemogoče doseči uspeh v šoli. Zato bi morala biti jezikovna podpora ena od prednostnih nalog v procesu vključevanja učencev, ne samo za šole, ampak tudi za oblikovalce politik na visoki ravni.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ZAKONODANI RAVNI

Nabor orodij, ki jih je oblikoval Svet Evrope za pomoč državam članicam pri zagotavljanju podpore odraslim in otrokom beguncem

Svet Evrope je zasnoval nabor orodij za podporo organizacijam in učiteljem pri sprejemanju novo prispelih učencev, ki ne poznajo ali slabo poznajo jezik nove države. Oblikovanih je bilo devet orodij, osredotočenih na šolsko okolje za otroke. Na voljo pa so le v madžarščini, poljščini, romunščini, slovaščini/češčini, francoščini in italijanščini (sosednje države z največjim številom beguncev zaradi vojne v Ukrajini). Ta orodja bi bilo treba prevesti in prilagoditi v vsak nacionalni jezik države članice ter zagotoviti šolam kot podporne in uporabne smernice za izvajanje procesa jezikovne podpore.

Zagotavljanje jezikovne podpore za priseljske družine

Brezplačni jezikovni tečajji bi morali biti na voljo novoprispelim učencem migrantom – vključno s tistimi z neurejenim statusom –, ki ne govorijo jezika nove države. To poučevanje bi morali zagotoviti šolski odbori, združenja staršev šol ali nevladne organizacije (NVO), vključno z združenji delavcev migrantov. Starši in družine, ki se začnejo učiti jezika nove države, se bodo skozi udeležbo na tečajih počutili bolj integrirane in bodo zaradi tega podpirali in pomagali svojim otrokom pri učenju jezika države gostiteljice.

Učni načrti za spodbujanje medkulturnega pristopa v izobraževanju

Medkulturno izobraževanje je treba vključiti v izobraževalne sisteme in šolske programe s spodbujanjem razvoja medkulturnih šol in spodbujanjem strpnosti. To vključuje prilagajanje in urejanje poučevanja in učenja v skladu z različnimi potrebami vsakega učenca in okoliščinami v vsaki šoli. Ustava, izobraževalna zakonodaja in državne politike za izobraževanje morajo temeljiti na šolskem sistemu, ki ne spoštuje le spola, rase, jezika, geografskega porekla in verskih razlik, temveč tudi individualne potrebe vsakega učenca.

Zagotovitev predpisov in priporočil, ki zagotavljajo dodatno učno pomoč za učence priseljence

To je mogoče storiti v šolskem času ali izven njega, na vseh ali nekaterih stopnjah izobraževanja. Učenci priseljenci bi prejeli določena obdobja poučevanja s poudarkom predvsem na slovnici, besedišču in komunikaciji, ne pa na področjih akademske vsebine. Akademske vsebine se obravnavajo z običajnim poukom. Cilj bi bil čim hitrejši prehod na redni pouk.

Postavitev omejitve glede velikosti razredov

Postavitev zgornjih omejitev velikosti razredov bo zagotovila boljše učne pogoje oziroma zagotavljanje specifičnih učnih gradiv, prilagojenih potrebam učencev. To bo tudi omogočilo učiteljem, da individualizirajo svoje učne metodologije in prakse ter posledično namenijo potrebno pozornost učencem, ki imajo specifične težave, povezane z jezikom. Učenci se bodo lahko učili po lastnem ritmu, namesto da bi poskušali slediti vrstnikom.

Določitev postopkov za priznavanje enakovrednosti izobrazbene ravni za učitelje, ki prihajajo iz držav v vojnem stanju

Kot primer navajamo Poljko, kjer je Ministrstvo za izobraževanje in znanost za podporo izobraževanju prilagodilo pravila za poučevanje na način, da lahko ukrajinski učitelji, ki so migrirali na Poljsko, poučujejo v poljskih šolah, saj se bodo diplome učiteljev, pridobljene v Ukrajini, štete za enakovredne poljskim diplomam učiteljev preko postopkov za priznavanja. Ti učitelji bodo ključni element pri integraciji beguncev, saj ne bo jezikovnih ovir in učenci bodo te učitelje videli kot nekoga, ki jim lahko pomaga, ko svojih potreb ne morejo izraziti v jeziku države gostiteljice.

Določitev izobraževalne sheme za otroke begunce

»Sprejemni razredi« oziroma pripravljavnica so del izobraževalne sheme za begunce v Grčiji. V sprejemnih razredih se otroci učijo grščino kot drugi jezik dve do tri ure na dan – prve ure po urniku – in obiskujejo redne razrede, v katere so vpisani, do konca šolskega dneva, tj. dve do tri ure. V teh ločenih razredih oziroma učnih urah je učencem zagotovljeno intenzivno poučevanje jezika in v nekaterih primerih prilagojen učni načrt za druge predmete. Namen je, da jih dobro pripravimo, preden jih popolnoma vključimo v redne razrede. Te sheme bi lahko prilagodili in izvajali v šolah vseh evropskih držav kot (obvezno) stopnjo integracije učencev beguncev.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ŠOLSKI RAVNI

Spodbujanje večjezičnosti v šolah

V nadaljevanju navajamo nekaj načinov, kako lahko šole spodbujajo večjezičnost, navedenih v članku "Pet načinov, kako lahko vaša šola podpira večjezičnost" (Eascrifield). Sprejmite vse jezike, ki se govorijo v šoli, tako v besedah kot v dejanjih. Uporabite vizualno podporo v šoli, verbalno podporo v razredu in izven njega ter čustveno podporo, da vsem otrokom sporočite, da ima njihov prvi/domači jezik vrednost. Spodbujajte otroke, da skupaj govorijo svoje različne jezike in razumejo, kako so si različni in podobni. S pozitivnim modeliranjem pokažite, da so vsi jeziki enako vredni v šolskem okolju, tudi če je eden bolj

»uporaben« za šolske namene. Otrokom dovolite, da skupaj uporabljajo svoj prvi/domači jezik, da jim pomagata pri učenju vsebin in zagotovite razumevanje, ko se še učijo šolskega jezika. Vključite starše. Otroci, ki imajo starše, ki govorijo drug jezik, pogosto verjamejo, da je to nekaj, česar se je treba sramovati – koliko staršev, ki so pripadniki manjšine, sliši od svojega otroka: »Mami, prosim, ne govori z mano v jeziku x v šoli – to je nerodno!« Pripeljite starše v šolo, da berejo v njihovem jeziku celim razredom, da pokažete, da se za sporazumevanje in opismenjevanje uporabljajo tudi drugi jeziki, in da pomagata enojezičnim otrokom bolje razumeti položaj otrok, ki se učijo jezikov. Nikoli ne naredi jezika vir kazni. Jeziki – vsi jeziki – so pomembni, uporabni in lepi. Kaznovanje otroka zaradi njegove rabe jezika ni samo nepravilno, ampak tudi kruto in tako zelo škodljivo za njegov splošni razvoj v šoli in izven nje. Obstajajo pozitivni načini za spodbujanje otrok k uporabi šolskega jezika, ne da bi bili kaznovani glede lastnega jezika.

Ocena trenutne ravni znanja jezika

Vse od prvega dne vstopa učenca priseljenca v razred lahko učitelji začnejo graditi profil učenca, da pridobijo širšo sliko o tem, kakšna podpora je potrebna. Opazovanje in neformalno ocenjevanje je mogoče izvajati od prvega dne, vendar je treba vsako formalno ocenjevanje odložiti za dva do tri tedne. V kolikor je ocenjevanje prvega jezika možno, je to izjemno koristno. Če ne, je smiselno nagovoriti učenca, naj napiše in prebere nekaj v svojem maternem jeziku. Splošni vtis o sposobnostih pismenosti mlade osebe lahko pridobimo, če vidimo, kako samozavestno se loteva pisne naloge in kako tekoče piše.

Zagotovitev nabora orodij, ki so lahko v oporo učiteljem pri njihovem delu

Učitelje je treba usmerjati in opolnomočiti z nasveti, metodologijami in dobrimi praksami, da bodo čutili, da v svojih učilnicah izvajajo dobre prakse. Čutiti morajo podporo tako šole kot specializiranih ustanov. Potrebujejo smernice, kot so orodja, ki jih je razvil Svet Evrope, za podporo organizacijam in učiteljem pri sprejemanju na novo prispelih učencev, ki ne poznajo ali slabo poznajo jezik nove države.

Izvajanje programa vzornikov in medvrstniškega mentorstva med učenci

Res je pomembno upoštevati vzornike v procesu integracije študentov migrantov in beguncev. Poleg učiteljev je treba usposobiti tudi učence, ki bodo v svojem razredu gostili otroke migrante in begunce, da postanejo vzorniki, da bodo lahko pomagali novoprispelim sošolcem. Z uvedbo koncepta vzornikov in izvajanjem te strategije v razredu bodo učenci opolnomočeni, da pomagajo definirati in vzpostaviti primerno vedenje v razredu. Spodbuditi učence k razmišljanju o značilnostih vzornikov je odličen način za uvajanje vrednot na mladim prijazen način. Dijaki begunci se bodo učili od mentorja in obratno, kar velja tudi glede jezika.

7. Medkulturno izobraževanje

AVTOR: ANNITA ELIADE, CENTER FOR SOCIAL INNOVATION

Dolgoročni cilj medkulturne vzgoje je, da se vsi ljudje dobro počutijo v kraju, iz katerega prihajajo, sprejemajo vse ljudi ne glede na njihovo kulturo in poreklo, in se izogibajo predsodkom do ljudi druge rase ali etnične pripadnosti. Ne gre za enkratno lekcijo, temveč za stalen - vseživljenjski proces. Medkulturno izobraževanje je treba vključiti v izobraževalni proces kot celoto in ga vseskozi nuditi vsem učencem. Uporablja se lahko za spodbujanje visoko cenjenih rezultatov, kot so človeški razvoj, enakost v izobraževanju, akademska odličnost in demokratično državljanstvo (Banks, 2001; Nieto, 2000). Obstajajo različni pristopi k medkulturnemu izobraževanju, zato ga je mogoče uporabiti tudi za preoblikovanje razreda. V skladu s cilji projekta PASSAGE bo medkulturna vzgoja v našem programu namenjena spodbujanju kulturno občutljivih šolskih okolij.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCE POLITIK NA ZAKONODAJNI RAVNI

Vlaganje v medkulturno usposabljanje učiteljev

V mnogih državah je še poseben poudarek na medkulturnem usposabljanju učiteljev, ki imajo v celotnem izobraževanju na voljo (obvezne) tečaje in module, da se naučijo, kako ravnati z otroki etničnih manjšin in kako vključiti kulturno zgodovino manjšin v predšolsko vzgojo. Priporočljivo je, da oblikovalci izobraževalne politike poiščejo te priložnosti ali ustvarijo lastno enoto za izboljšanje znanja učiteljev o medkulturnem izobraževanju.

Izboljšanje izobraževalnih pogojev etničnih manjšin preko ESF+

ESF+ je pomemben vir financiranja za pobude, katerih cilj je povečati izobraževalne možnosti za rase in etnične manjšine. Sklad podpira programe, ki ponujajo mentorstvo študentom, ali projekte, ki organizirajo pripravljalni razred za otroke, ki ne govorijo nacionalnega jezika. Vse države članice bi morale najti te priložnosti in sodelovati v teh programih.

Iskanje novih priložnosti skozi projektno delo za spodbujanje medkulturnih izvenšolskih dejavnosti

Obstajajo številne pobude, ki zagotavljajo medkulturne izvenšolske dejavnosti, kot so glasbene dejavnosti, umetnost in opismenjevanje, pa tudi medkulturni dogodki in poučevanje, ki povečujejo razumevanje številnih kultur in tradicij (Evropska komisija, 2010a; REF, 2010). Za oblikovalce izobraževalnih politik je pomembno, da najdejo te priložnosti in spodbujajo te projekte v šolah.

Zagotavljanje potrebnih sredstev za podporo programom, ki spodbujajo kulturno raznolikost

To je pomemben izziv, saj so otroci naša prihodnost. Učiti se morajo o različnih kulturah in ozadjih, da bi razvili globlje razumevanje sveta okoli sebe in povečali empatijo do drugih ljudi. Vsaka šola bi morala biti opremljena s knjigami, umetnostjo in učnimi viri za pridobitev tega znanja.

Zagotavljanje smernic, ki preprečujejo stereotipe in predsodke

Oblikovanje izobraževalnih politik bi moralo pomagati šolam pri ocenjevanju drugih gradiv z zagotavljanjem smernic za preverjanje nepoštenih pristranskosti in stereotipov. Primeri ugotovljenih dejavnosti in materialov, ki jih plača država, vključujejo (1) plakate, grafikone in drugo dekoracijo učilnice (ki lahko vključuje zemljevide sveta); (2) knjige; (3) filmi; (4) testi; (5) Drugi viri kurikuluma, ki se uporabljajo v učilnici; (6) Knjižnice z učbeniki ali drugimi učnimi gradivi.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVALCEE POLITIK NA ŠOLSKI RAVNI

Odkrijte priložnosti v program Erasmus+

Program Erasmus+ je shema financiranja za podporo dejavnostim v izobraževanju, usposabljanju, mladini in športu. Šole lahko sodelujejo v teh programih in imajo koristi od usposabljanja, ki ga ponujajo na različne teme.

Vključitev strokovnjakov, ki bodo šolskemu osebju nudili usposabljanje

Vodstva šol bi morala poiskati strokovnjake za medkulturno izobraževanje in svojim učiteljem ponuditi usposabljanje za spoznavanje različnih kultur in inovativnih metod za poučevanje otrok. Na tej točki je zelo pomembno tudi motivirati učitelje, da razmišljajo izven okvirov, se izogibajo tradicionalnim učnim tehnikam in preizkušajo nove inovativne metode.

Redne razprave o vrednotah šole

Šola, ki spodbuja medkulturno izobraževanje, bi morala o vrednotah šole redno komunicirati z učitelji in učenci, pa tudi s starši in družinami. Nato se morajo odločiti o skupnih ciljih in ukrepih, ki lahko podpirajo te cilje. Nazadnje bi morali pogosto ocenjevati svoj napredek, da ugotovijo, kaj deluje in kaj ne.

Ponovna ocena strategije zaposlovanja

Smotrno bi bilo, da vodstvo šole postane bolj odprto in razmisli o zaposlovanju učiteljev iz različnih kultur. Ti učitelji lahko postanejo vzorniki učencem iz migrantskega ali begunskega okolja, ki imajo težave v šoli. Poleg tega so glede na članek »Zaposlovanje učiteljev iz različnih okolij« učenci poročali, da se čutijo skrbne in akademske izzive svojih barvnih učiteljev. Isti članek je poudaril, da je lahko izpostavljenost belih otrok temnopoltim učiteljem tudi koristna in jih pripravi, da postanejo »globalni državljani«.

Medkulturno izobraževanje kot izobraževalni program

Branje knjig o kulturi, jezikovni raznolikosti in strokovne literature bo izboljšalo razumevanje učiteljev o raznolikosti (Manning, 1996). To bo učiteljem tudi pomagalo prepoznati morebitne napačne predstave, ki jih imajo o različnih kulturah, in premagati svoje pristranskosti. Vodstva šol bi morala spodbujati dogodek kot je pogovor o knjigi, kjer mora vsak učitelj prebrati knjigo o drugi kulturi in jo predstaviti drugim, hkrati pa predstaviti, kaj se mu je v knjigi zdelo težko in kako mu je ta knjiga pomagala pri poučevanju otrok o tej kulturi pozneje.

Podpora za učitelje pri razpravi o rasizmu in diskriminaciji

McGee Banks (1993) poudarja, da je soočenje s trdimi dejstvi nujno za temeljne spremembe v šolah. Zato je priporočljivo, da se učitelji z učenci pogovarjajo o dogodkih rasizma in diskriminacije, da bodo lahko razumeli in razpravljali o učinkih na družbo. Šolska uprava mora biti glede tega odprta in podpirati učitelje v teh razpravah.

Zaključek

Po poročilu Eurydice (Evropska komisija/EACEA/Eurydice, 2019: 9) ima učenec, ki je akademsko in socialno dobro vključen v izobraževalni sistem, več možnosti, da doseže svoj polni potencial. Učenci iz migrantskega okolja pa se v zvezi s tem soočajo tudi s številnimi izzivi, ki lahko vplivajo na njihovo učenje in razvoj. Glede na pregledano in predstavljeno literaturo lahko ločimo tri vrste izzivov:

1. tisti, ki so povezani s procesom migracije (npr. odhod iz matične države, učenje novega jezika, prilagajanje novim pravilom in rutinam v šolah itd. ter vpliv tovrstnih akulturnih stresorjev na splošno dobro počutje učencev migrantov) (Hamilton, 2013);
2. tisti, ki so povezani s splošnim družbeno-ekonomskim in političnim kontekstom (npr. politike, ki vplivajo na razpoložljivost virov za izobraževalne sisteme in šole za spodbujanje integracije, ter politike, ki spodbujajo vključenost in enakost na splošno) (Sinkkonen & Kyttälä, 2014); in
3. tiste, povezane z udeležbo študentov v izobraževanju, vključno z omejenim obsegom začetnega ocenjevanja, ki ne upošteva vedno tako akademskih kot neakademskih vidikov (tj. socialnih, čustvenih in zdravstvenih vprašanj); neustrezna razvrstitev v oceno; jezikovna ponudba, ki ni prilagojena potrebam učencev z drugim maternim jezikom; nezadostna učna podpora ter pomanjkanje socialne in čustvene podpore; učitelji, ki niso usposobljeni in/ali podprti za obravnavanje raznolikosti v razredu; nezadostno sodelovanje doma in šole; in pomanjkanje ali neprilagodljivost financiranja za zagotavljanje ustrezne oskrbe in podpore – če omenimo le nekatere (Reakes, 2007; Hamilton, 2013; Nilsson in Axelsson, 2013; Trasberg in Kond, 2017).

Naša raziskava manjšega obsega v okviru projekta PASSAGE je pokazala, da so ti podatki veljavni in da so nekaj povsem običajnega v vseh državah partnerjev. Vsaka izmed vključenih držav pa se na lastne načine trudi premagati te izzive. Pričujoči dokument s priporočili politike je rezultat skupnega prizadevanja partnerstva projekta PASSAGE s priporočili politike, izdelanimi v obliki smernic za oblikovalce politik na visoki – zakonodajni ravni in šolski ravni v zvezi z zagotavljanjem kar najboljše obravnave in razumevanja interesa otrok z priseljenskim ali begunskim ozadjem. Pričujoči dokument s priporočili politike bo poslan ustreznim naslovnikom v sodelujočih državah in na ravni EU kot del razširjanja rezultatov in končnih rezultatov projekta.

Literatura

Banks, J.A. (1993). Multicultural education: Development, dimensions, and challenges. *Phi Delta Kappan*, 22–28.

Barbino, F. & Comotto, L. (2021). *National PASSAGE Ecosystem of Needs, Practices Target Groups, Stakeholders and Mode of Work Report*. Retrieved October 14, 2021 from https://passageproject.eu/wp-content/uploads/resources/O1.2.Passage%20National%20Report_Italy.pdf

Casa do Professor (2021) - *PASSAGE Project Training Course How to Welcome Migrant and Refugee Students in my classroom*. Retrieved October 20, 2022 <https://lms.casa-do-professor.com/course/index.php?categoryid=6>

Casa do Professor (2021). *National PASSAGE Ecosystem of Needs, Practices Target Groups, Stakeholders and Mode of Work Report*. National Report-Portugal. Retrieved October 14, 2022 from https://passageproject.eu/wp-content/uploads/resources/O1.2.Passage%20National%20Report_Portugal.pdf

Casa do Professor (2021). *State of the Art and Gap Analysis - Data Collection and Analysis in Portugal Output 1.2. National PASSAGE Ecosystem of Needs, Practices Target Groups, Stakeholders and Mode of Work Report*. National Report - Portugal. Retrieved October 20, 2022 from https://passageproject.eu/wp-content/uploads/resources/O1.2.Passage%20National%20Report_Portugal.pdf

Centre for Multicultural Youth, *Opening the school gate: engaging migrant and refugee families*. A resource for Victorian schools, Melbourne, 2015. Retrieved October 5, 2021 from https://www.cmy.net.au/wp-content/uploads/2019/11/Opening-the-School-Gate_Victorian-Schools_2016-1.pdf

Council of Europe (2022). *Council of Europe tools to help those providing language support to refugees arriving from Ukraine*. Retrieved October 20, 2022 from <https://www.coe.int/en/web/language-support-for-adult-refugees/language-support-to-children>

Chiara Manzoni and Heather Rolfe, *How schools are integrating new migrant pupils and their families*, National Institute of Economic and Social Research, London, 2019. Retrieved October 5, 2021 from <https://www.niesr.ac.uk/wp-content/uploads/2021/10/MigrantChildrenIntegrationFinalReport.pdf>

Dermish, M., Stock, A. (2021). *Teaching about refugees: Guide for Teachers*. UNHCR: The UN Refugee Agency. Retrieved October 14, 2022 from <https://www.unhcr.org/618bc1d64.pdf#zoom=95>

Eascrified. *Five ways your school can support multilingualism*. In www.onraisingbilingualchildren.com. Retrieved October 20, 2022 from <https://onraisingbilingualchildren.com/2014/07/18/five-ways-your-school-can-support-multilingualism/>

Education International. (2018). *Toolkit: Promoting integration of migrants and refugees in and through education*. Retrieved October 14, 2022, from https://issuu.com/educationinternational/docs/toolkit.en_interactif

European Commission (2019). *Report of the Peer Counselling Group for the integration of students with migrant backgrounds in the Cypriot education system*. European Commission. [Peer_counselling_integration_of_migrant_students_final_report.pdf](https://ec.europa.eu/education/peer-counselling-integration-of-migrant-students-final-report.pdf) (pi.ac.cy)

European Commission/EACEA/Eurydice, 2019. *Integrating Students from Migrant Backgrounds into Schools in Europe: National Policies and Measures*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Parliament. (2010a). *European Parliament resolution of 2 April 2009 on educating the children of migrants (2008/2328(INI))*. *Official Journal of the EU*, C 137 E, 1–5. Retrieved February 16, 2011, from <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:137E:0001:0005:EN:PDF>

Global Education Monitoring Report Team, 2020 *International Task Force on Teachers for Education 2030, "Inclusive Teaching: Preparing all Teachers to Teach all Students"*, p.1

Gobbo F. Cultural Intersections: The Life Story of a Roma Cultural Mediator. *European Educational Research Journal*. 2004;3(3):626–641. doi:[10.2304/eej.2004.3.3.6](https://doi.org/10.2304/eej.2004.3.3.6)

Hamilton, P.L., 2013. It's not all about academic achievement: Supporting the social and emotional needs of migrant worker children. *Pastoral Care in Education*, 31(2), pp. 173–190.

How to Support Immigrant Students and Families Strategies for Schools and Early Childhood Programs, Published by Colorín Colorado, December 2018. Retrieved October 5, 2021 from: <https://www.colorincolorado.org/immigration/guide>

Jaunimo karjeros centras. (2021). *National PASSAGE Ecosystem of Needs, Practices Target Groups, Stakeholders and Mode of Work Report*. National Report–Lithuania. Retrieved October 14, 2022 from https://passageproject.eu/wp-content/uploads/resources/O1.2.Passage%20National%20Report_Lithuania.pdf

Joint Ministerial Decision no 180647/ΓΔ4/2016 - *Establishment, organization, operation, coordination and training program of the Reception Facilities for Refugee Education (DYEP), criteria and staffing process of these structures, Greek Gazette 3502/2016/B/31-10-2016*. Retrieved October 12, 2022 from: http://www.et.gr/idoscs-nph/search/pdfViewerForm.html?args=5C7QrtC22wFHp_31M9ESQXdtvSoClrL8kjrMFdNWpOnnMRVjyfnPUeJInj48_97uHrMts-zFzeyCiBSQOpYnTy36MacmUFCx2ppFvBej56Mmc8Qdb8ZfRlqZnsIAdk8Lv_e6czmhEembNmZCMxLMte8GaCS8pyxiZaJJOTVMlol-_8atAoZAK-8H_FFR2N3a

Joint Research Centre (2022). *Teaching the teachers: Good practices to inspire educators in intercultural settings*. Retrieved October 17, 2022 from https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news/teaching-teachers-good-practices-inspire-educators-intercultural-settings-2022-05-25_en

Ljudska univerza Ptuj. (2021). *National PASSAGE Ecosystem of Needs, Practices Target Groups, Stakeholders and Mode of Work Report*. National Report–Slovenia. Retrieved October 14, 2022 from https://passageproject.eu/wp-content/uploads/resources/O1.2.Passage%20National%20Report_Slovenia.pdf

Laetitia Bedeker & Ilse Feinauer (2006) The translator as cultural mediator, *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 24:2, 133–141, DOI: [10.2989/16073610609486412](https://doi.org/10.2989/16073610609486412)

Ljudska univerza Ptuj. (2021). *Transnational PASSAGE Ecosystem of Needs, Practices Target Groups, Stakeholders and Mode of Work Report*. Retrieved October 17, 2022 from <https://passageproject.eu/wp-content/uploads/resources/O1.4.Passage%20Transnational%20Report.pdf>

Manning, M. Lee (1994). *Celebrating Diversity: Multicultural Education in Middle Level Schools*. National Middle School Association, Columbus, OH. ISBN-1-56090-089-X, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED397177.pdf>

Μαύρου, Ι. και Καδιανάκη Ει. (2018). Ο διαμεσολαβητής γονέας και ο ρόλος του. Στο: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Οδηγός για γονείς-διαμεσολαβητές (σ. 52-79). Λευκωσία: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου. Retrieved November 21, 2021 from [ODIGOSDIAMESOLAVITON.pdf \(pi.ac.cy\)](https://www.pi.ac.cy/ODIGOSDIAMESOLAVITON.pdf)

Menken, K. (2008). *Language Policy Recommendations for Policymakers and Educators*. In www.colorincolorado.org. Retrieved October 20, 2022 from <https://www.colorincolorado.org/article/language-policy-recommendations-policymakers-and-educators>

Μητρώο Εκπαιδευμένων Διαπολιτισμικών Διαμεσολαβητών (2017) Διαπολιτισμική μεσολάβηση: Τι είναι η διαπολιτισμική μεσολάβηση; Retrieved September 4, 2022 from http://www.intermediation.gr/?q=el/node/1_

Migrant Integration Policy Index. (2020). *Education*. Retrieved October 17, 2022 from <https://www.mipex.eu/education>

Mitakidou, S., Tressou, E. (2005, May). *Stories from a Greek Reception Class: An Integrated Curriculum Approach Aristotle University of Thessaloniki, Greece*. Retrieved October 20, 2022 from <http://www.lingref.com/isb/4/129ISB4.PDF>

NESSE. (2008). Education and Migration. Strategies for integrating migrant children in European schools and societies : a synthesis of research findings for policy-makers European Commission – NESSE 2008. Retrieved November 12, 2022, from: http://www.nesse.fr/nesse/nesse_top/tasks

Nilsson, J., Axelsson, M., 2013. "Welcome to Sweden...": Newly arrived students' experiences on pedagogical and social provision in introductory and regular classes. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 6(1), pp. 137-164.

OECD (2006). *Policies and Practices to Help Immigrant Students Attain Proficiency in the Language of Instruction*, in *Where Immigrant Students Succeed: A Comparative Review of Performance and Engagement in PISA 2003*, OECD Publishing, Paris. DOI: Retrieved November 12, 2022 from: <https://doi.org/10.1787/9789264023611-7-en>

OECD (2010) OECD Reviews of Migrant Education. Closing the Gap for Immigrant Students. Policies, Practices and Performance. Paris: OECD. Retrieved November 12, 2022 from <http://www.oecd.org/bookshop/>

Open Society Institute. (2007a). Equal Access to Quality Education for Roma. Volume 1. Retrieved February 24, 2011, from http://www.soros.org/initiatives/roma/articles_publications/publications/equal_20070329/2roma_20070329.pdf

Passage Project (2021). *EU PASSAGE Report Output 1.3. EU PASSAGE Ecosystem of Needs, Practices Target Groups, Stakeholders and Mode of Work Report*. Retrieved October 20, 2022 from <https://passageproject.eu/wp-content/uploads/resources/O1.3.EU%20Passage%20Report.pdf>

Passage Project (2022). *How to create and sustain culturally sensitive and inclusive school systems and inclusive school systems that foster educational integration*. Toolkit for school leaders and teachers. Retrieved October 17, 2022 from <https://passageproject.eu/resources/>

Πιτζιολή, Μ. (2020). Οδηγός υποδοχής και ένταξης μαθητών και μαθητριών με μεταναστευτική βιογραφία στα σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης της Κύπρου. Retrieved on 4/9/2022 from ODIGOS_YPODOXIS_METASTEFTIKI_web.pdf (pi.ac.cy)

Reakes, A., 2007. The education of asylum seekers: Some UK case studies. *Research in Education*, 77(1), pp. 92-107.

Saskatchewan, 2019 "Module 2: Fostering Inclusion – Understanding the Classroom Teacher’s Role”, pp. 2-5

Scott, R. (2021, October). *How schools can support the language needs of refugees from Afghanistan*. Retrieved October 20, 2022 from <https://www.bell-foundation.org.uk/news/blog-how-schools-can-support-the-language-needs-of-refugees-from-afghanistan/>

Siarova, H. & Tadjman, T. (2018). *Developing teachers’ capacity to deal with diversity*. Sirius Policy Brief. Retrieved October 17, 2022 from <https://www.sirius-migrationeducation.org/wp-content/uploads/2018/12/Policy-brief-Developing-teachers%E2%80%99-capacity-to-deal-with-diversity.pdf>

Sinkkonen, H.-M., Kytälä, M., 2014. Experiences of Finnish teachers working with immigrant students. *European Journal of Special Needs Education*, 29(2), pp. 167-183.

Symplexis. (2021). *National PASSAGE Ecosystem of Needs, Practices Target Groups, Stakeholders and Mode of Work Report*. National Report-Greece. Retrieved October 12, 2022, from https://passageproject.eu/wp-content/uploads/resources/O1.2.Passage%20National%20Report_Greece.pdf

Train Intercultural Mediators for a Multicultural Europe (TIME) (2015) Research Report on Intercultural Mediation for Immigrants in Greece. Hellenic Open University; Olympic Training and Consulting Ltd. Retrieved November 21, 202, from www.olympiakokek.gr

The Greek Ombudsman. (2016). *Rights of children on the move in Greece – Six Month Report, July to December 2016*. Retrieved October 12, 2022, from: <https://www.synigoros.gr/resources/20170420-ekthesi-mixanismos.pdf>

The Greek Ombudsman. (2018). *Rights of children on the move in Greece – Annual Report 2018*. Retrieved October 11, 2022: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/ee2018-kdp-dikaiom-paid-pou-metakin.pdf>

The Greek Ombudsman. (2021). *Educational integration of children living in Structures and Reception and Identification Centers of the Ministry of Immigration & Asylum*. Retrieved October 11, 2022, from <https://www.synigoros.gr/resources/docs/20210420-porisma.pdf>

Trasberg, K., Kond, J., 2017. Teaching new immigrants in Estonian schools – Challenges for a support network. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 38, pp. 90-100.

UNESCO website (March 27- Last update: 21 April 2022). *Poland's education responses to the influx of Ukrainian students*. Retrieved October 20, 2022 from <https://www.unesco.org/en/articles/polands-education-responses-influx-ukrainian-students>

UNHCR. (2019, August 29). *Η πλειοψηφία των παιδιών προσφύγων στα ελληνικά νησιά δεν πηγαίνουν σχολείο [The majority of children refugees on the Greek islands do not go to school]*. UNHCR Greece. Retrieved October 12, 2022, from: <https://www.unhcr.org/gr/12714-paidia-prosfyges-den-pigainoyn-sholeio.html>

UNHCR. (2021). *UNHCR Greece: Factsheet December 2020*. Retrieved October 11, 2022, from <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/84481>

Χατζησωτηρίου, Χρ. (2011) “Ερποντας” προς τη διαπολιτισμικότητα: Από τη μονοπολιτισμική πολιτική στο συμπεριληπτικό σχολείο. Στο Αγγελίδης, Π. (Επιμ). Παιδαγωγικές της συμπερίληψης. Αθήνα: Διάδραση

Spletne povezave

<https://gpseducation.oecd.org/revieweducationpolicies/#!node=41727&filter=all>

<https://thenext100.org/our-voices-our-policy-recommendations-of-immigrant-parents/>

<https://blog.advancementcourses.com/articles/diverse-teachers/>

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=86>

https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/skills-education-and-training_en

<https://www.edu.gov.mb.ca/k12/docs/policy/multic/>